

Marti Martorell

Es els anys cinquanta s'han fixat com la fita que tanca la gran època dels gèneres cinematogràfics, perquè va ser en aquesta dècada que, per motius econòmics i judicials, el sistema de producció industrial cinematogràfica dels vint anys darrers es va enfonsar. També el maccarthisme — ja tractat a un article anterior, el cinquè — va afectar de forma greu el món del cinema, especialment els guionistes, caps de fotografia i directors més esquerrans, una gran part dels conradors del gènere negre. Es tanca, doncs, així l'època clàssica d'aquest gènere. Evidentment, durant les dècades posteriors hi haurà una línia de continuïtat que, a hores d'ara, fins i tot sembla haver revifat.

s'enfonsa, com ho fa l'edifici que surt al començament de la pel·lícula.

Un director, John Huston, que va fer tot un clàssic del cinema negre com és *The Asphalt Jungle* (*La jungla de asfalto*) el 1950, encara el 1985 va realitzar *Prizzi's Honor* (*El honor de los Prizzi*), una producció menor dins la filmografia d'aquest autor i més aviat una mirada irònica del món de la màfia. No obstant això, el 1972 sí que va realitzar una pel·lícula colpidora i que deixa l'espectador amb el cor estret: *Fat City*, una crònica de l'ocàs d'un boxejador que comparteix molts de punts en comú amb el protagonista perdedor de *The Asphalt Jungle*, Dix Handley.

El poc prolífic Lawrence Kasdan —vuit pel·lícules en vint anys— va debutar l'any 1981 en la direcció amb *Body Heat* (*Fuego en el cuerpo*), una història que deu molt a

tant, va carregar molt l'aspecte més eròtic de la relació entre Frank (Jack Nicholson) i Cora (Jessica Lange): quan es va estrenar, les escenes de contingut sexual molt marcat varen provocar molt d'enrenou. És inevitable comparar aquesta versió amb la dirigida per Tay Garnett l'any 1946 i interpretada per John Garfield i Lana Turner: la mesura i la contenció que marquen les pautes de la pel·lícula de Garnett encara potencien més la desmesura i la part òbvia de la versió de Rafelson. En canvi, l'any 1999 Bob Rafelson va estrenar *Poodle Springs*, una pel·lícula que no va tenir tanta repercussió com *The Postman Always Rings Twice*, però en tot cas superior a aquesta. A *Poodle Springs* hi ha la novetat de presentar un Philip Marlowe, creat per Raymond Chandler, ja envellit i casat amb una advocada rica que parti-

L.A. Confidential.

Per tancar tota aquesta sèrie d'articles dedicades al gènere negre, es farà un repàs de les pel·lícules que es poden considerar hereves de l'època clàssica.

En primer lloc, cal assenyalar una pel·lícula la visió de la qual, sense cap palliatiu, ha de considerar-se imprescindible per veure com perviu l'essència del cinema negre més genuí: *Atlantic City*, de Louis Malle, estrenada el 1980. Dos intèrprets austers, Burt Lancaster i Susan Sarandon, i la història desesperada d'un món que

Double Indemnity (*Perdició*, Billy Wilder, 1944), interessant i amb escenes d'intensitat sexual ben alta. Del mateix any, i també d'un autor poc prolífic, és *The Postman Always Rings Twice* (*El cartero siempre llama dos veces*), una nova versió de la novel·la homònima de James M. Cain, dirigida per Bob Rafelson i amb guió de David Mamet. Rafelson ha explicat que totes les altres versions li semblaven poc creïbles quan tractaven la història de l'adulteri entre els dos protagonistes i, per

cipa en els negocis no gens nets de son pare. Malgrat l'edat, Philip Marlowe, interpretat per James Caan, conserva l'escepticisme i el cinisme que sempre l'han caracteritzat.

També amb la figura de Philip Marlowe com a protagonista, el 1973 va estrenar-se *The Long Goodbye* (*El largo adiós*) una pel·lícula de Robert Altman, adaptació de la novel·la del mateix títol de Raymond Chandler. Aquesta versió va ser molt contestada per la crítica, però per ventura és

Els padrinos és un mosaic que abraça quatre generacions dels Corleone i que continua el camí marcat per les pel·lícules que descriuen l'ascens i caiguda, inevitable, de personatges rellevants de la màfia

una de les millors adaptacions d'una obra de Chandler perquè, revisada amb perspectiva, es veu que presenta un Marlowe que «esdevé un antiheroi superat pels esdeveniments i pel seu temps, un home que no arriba mai a controlar la situació. Actitud que reflecteix lliurament, però de manera molt fidel, el pessimisme depressiu del llibre».¹ L'any 1997 Robert Altman encara va fer una altra aportació al cinema negre amb *Kansas City*, una pel·lícula ambientada durant l'època de la gran depressió econòmica amb un refons de campanyes electorals, violència i corrupció i que, alhora, com a homenatge fa del jazz el vertader fil conductor de la pel·lícula.

D'altra banda, aviat farà deu anys de l'estrena de *The Godfather. Part III*, una cloenda que no desdiu gens amb la resta de pel·lícules que formen la trilogia dirigida per Francis Ford Coppola, una saga que comença l'any 1972 amb *The Godfather*, continua el 1974 amb *The Godfather. Part II*—la millor de les tres pel·lícules, excel·lent sobretot la part que conta l'arribada d'Itàlia i l'ascens en la màfia de don Vito Corleone, interpretat aquí per Robert De Niro, i muntada en paral·lel amb la història de l'ascens del fill de Vito, Michael— i acabada el 1991 amb la tercera part. És un mosaic que abraça quatre generacions dels Corleone i que continua el camí

¹ Adaptat de TAVERNIER, BERTRAND, COUR-SODON, JEAN-PIERRE. *50 años de cine norteamericano*. Madrid: Akal, 1998, pàg. 306.

El cartero siempre llama dos veces.

marcat per les pel·lícules que descriuen l'ascens i caiguda, inevitable, de personatges rellevants de la màfia, un conjunt en què destaquen *The Roaring Twenties* (*Los violentos años veinte*, Raoul Walsh, 1939) i *Scarface* (Howard Hawks, 1931).

L'any 1974, Roman Polanski dirigeix *Chinatown*, una història malaltissa en què apareix des de l'incest, amb embaràs inclòs, fins al món de la corrupció. Es pot considerar una de les millors pel·lícules de gènere negre dels anys setanta. El protagonista de *Chinatown*, Jack Nicholson, quinze anys més tard va dirigir-ne una segona part *The Two Jacks*, amb el mateix guionista que l'anterior, Robert Towne, però mancada de l'empenta que tan bé caracteritzava l'altra.

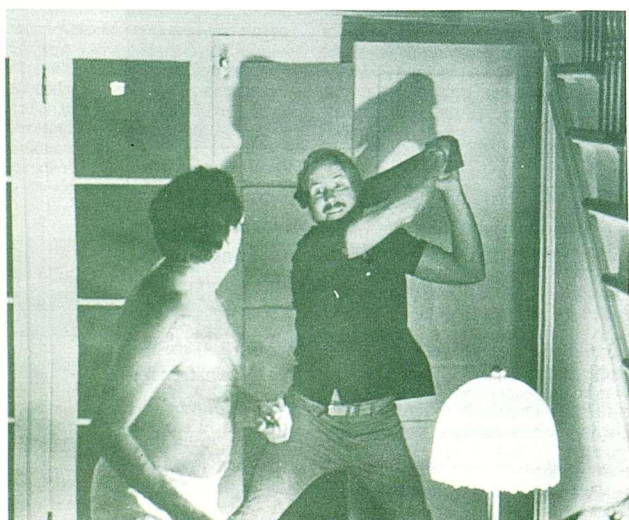
Martin Scorsese ha realitzat en aquests deu darrers anys dues pel·lícules que es poden relacionar si fa no fa amb el gènere negre: *Cape Fear* (*El cabo del miedo*, 1992) i *Casino* (1995). La primera és un *remake* fallit d'una pel·lícula de J. Lee Thompson, superior en tot cas a la de Martin Scorsese, i *Casino* mostra el món fosc i corrupte que amaguen les sales de joc de la ciutat de Las Vegas. En canvi, *Goodfellas* (*Uno de los nuestros*, 1990) sí que s'inscriu plenament en la línia del cinema negre i és una pel·lícula molt captivant que conta, sense la transcendència de vegades excessiva de la trilogia de Coppola, la manera com funciona el món de la màfia i les famílies que la formen. Finalment, dues grans pel·lícules d'aquests tres darrers anys que fan pensar que potser el gènere negre recupera la dimensió que tenia fa més de seixanta anys:

Twilight (*Al caer el sol*) i *L. A. Confidential*.

A *Twilight*, dirigida per Robert Benton el 1998, es conta la història de Harry Ross, interpretat magníficament per Paul Newman, que, com a detectiu privat ja retirat, decideix ajudar uns amics, que han triomfat en el món del cinema actual, en un cas de xantatge. Els tres factors que fan especial aquesta pel·lícula són: primer, una trama policíaca que retracta un món d'assassinat, sexualitat i excés, i amb un guió sense trampes i molt d'ofici. Segon, una història d'amor impossible, però sense estridències. Finalment, una mostra de les dificultats per lligar els valors dels temps passats amb el món actual.

També ambientada en el món del cinema, però durant els anys cinquanta, hi ha *L. A. Confidential*, pel·lícula dirigida per Curtis Hanson i estrenada el 1997. El guió es basa en una novel·la de James Ellroy, la qual cosa suposa la descripció d'un món tèrbol i aspre: tres policies (interpretats per Kevin Spacey, Russell Crowe i Guy Pearce) s'encarreguen d'investigar un cas d'assassinats que finalment es traduirà en el coneixement del món en què el sexe, la corrupció i el poder tot ho transfiguren i res no és el que sembla.

Pel·lícula amb ben pocs efectismes, recupera en gran part el to narratiu i la temàtica de moltes de les pel·lícules negres dels anys trenta i quaranta: violència moltes de vegades no evident, però soterrada; forta crítica social de les forces que en principi són portadores de la virtut; la visió de la ciutat com a cau del mal; finalment, els diners bruts i la prostitució com a vertaders motors de la societat. ■

Fuego en el cuerpo.